

Απόστολος Πιερρής

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΠΑΞΙΕΣ

ένα ἕκαστον ἐν δέοι ἐπιτηδεύειν τῶν περὶ τὴν πόλιν, εἰς ὃ αὐτοῦ ἡ φύσις ἐπιτηδειοτάτη πεφυκυῖα εἴη...

Πλάτων, Πολιτεία, Δ, 433Α

ἡ τοῦ οἰκείου τε καὶ ἑαυτοῦ ἕξις τε καὶ πράξις δικαιοσύνη ἂν ὁμολογοῖτο.

Δ, 433Ε-434Α

[Ο κάθε ένας με ένα πράγμα θα ἔπρεπε να ασχολείται στην κοινωνία, αυτό προς το οποίο η φύση του συνέβη να είναι η πιο κατάλληλη]

[Το να ἔχεις και να πράττεις το οικείο και το δικό σου, θα συνεφωνεῖτο ὅτι είναι η δικαιοσύνη.]

Η ολέθρια αποτυχία ενός Κράτους και η καταβύθιση μιας χώρας στην κλίμακα ισχύος μέχρι εξοβελισμού της από την ιστορία, δεν οφείλεται κυρίως σε εξωγενείς παράγοντες ακόμη και στις περιπτώσεις που κάποια άλλη χώρα και άλλο κράτος φαίνεται να προκαλεί ἄμεσα την καταστροφή και/ή να κερδίζει από αυτήν στο περιφερειακό ή παγκόσμιο συσχετισμό ισχύος. Η βασική αιτία τέτοιας ριζικής αποτυχίας και συνολικής αποδυνάμωσης είναι πάντα εσωτερική. Η δε πρωταρχική αιτία καθολικών αποτυχιών ἔχει να κάνει με συστημικές δυσμορφίες και συνεπακόλουθες δυσλειτουργίες των δομών του κράτους στην

εξουθενωμένη χώρα. Το λάθος υπάρχει στο Σύστημα της χώρας. Εμμονή στο λάθος προκαλεί σχίσμα μεταξύ Κοινωνίας και Συστήματος. Και το Σύστημα μεταπίπτει σε Καθεστώς. Τέτοιο Καθεστώς είναι στην ουσία του τυραννικό, και αργά ή γρήγορα εκφράζεται τυραννικά. Εξωθείται μάλιστα σε αυτήν την έκφραση της φύσης του υπό συνθήκες κατάρρευσης, τις οποίες πάλι αργά ή γρήγορα εκτρέφει. Και τότε γίνεται η Επανάσταση, σαρώνεται το σάπιο Καθεστώς και το αρχικό λάθος κατ' αρχήν διορθώνεται. Σε αυτή την αδήριτη λογική βρίσκεται η σοφία της ιστορίας: διορθώνει το συστημικό λάθος μέσω των λαθών που κάνει το Σύστημα προσπαθώντας να διατηρηθεί.

Στη ρίζα ενός θεμελιώδους συστημικού λάθους βρίσκεται πάντοτε ένα πρόβλημα ταυτότητας. Με το να μη λύεται το πρόβλημα, δημιουργεί συνεχή κρίση ταυτότητας, η οποία προκαλεί με τη σειρά της καταβράθρωση της απόδοσης του συστήματος. Τεράστια ποσά ενέργειας καταδαπανώνται χωρίς θετικό αποτέλεσμα στην υπερνίκηση των τριβών που ένα αλλότριο σύστημα παράγει στη λειτουργικότητα της κοινωνίας. Η μοίρα ενός τέτοιου Συστήματος είναι σφραγισμένη και μόνο εξ αυτού. Το μόνο ανοικτό θέμα ήταν αν θα το αφήναμε να μας καταστρέψει και εν συνεχεία να μας εξαφανίσει σαν οργανωμένη κοινωνία, πριν το αποσείσουμε από πάνω μας. Το αφήσαμε ώστε μας κατέστρεψε. Το αποτινάζουμε τώρα πριν εξαφανίσει τη χώρα.

Και δείτε πώς πολιτιστικές, οικονομικές, πολιτειακές και εθνικές παράμετροι αλληλοεξαρτώνται. Η εθνική προβολή μιας χώρας εξαρτάται από τη συνολική ισχύ της. Η ισχύς της εξαρτάται από την απόδοση του Συστήματός της. Η απόδοση του Συστήματός της εξαρτάται από τη δόμησή και λειτουργία του σύμφωνα με τη φύση της κοινωνίας. Δηλαδή από το εάν η οργάνωση της κοινωνίας σε κράτος ακολουθεί την πολιτιστική ταυτότητα της κοινωνίας. Πολιτισμός δε είναι βασικά τρόπος σκέψης και αξιακό μοντέλο. Που με αυτή τη γενική σημασία είναι θεμέλιο κάθε εθνικής προβολής. Και κλείνει ο κύκλος εκεί που αρχίσαμε.

Έγραψα λοιπόν στο άρθρο μου της προηγούμενης Κυριακής ότι ο Fallmerayer έθεσε όντως το ουσιώδες πρόβλημα του ΝεοΕλληνισμού – το πρόβλημα της ταυτότητας. Μόνο που το έθεσε με φυλετικούς όρους. Και επίσης δεν διέκρινε Σύστημα (Καθεστώς) και Κοινωνία. Έδειξα λοιπόν εκεί ότι η πολιτειακή συγκρότηση του ΝεοΕλληνικού Κράτους, και μάλιστα στη σημερινή της μορφή, είναι ξένη προς τον Ελληνισμό.

Να πάμε τώρα στην πολιτιστική ταυτότητα. Ο Ελληνισμός ορίζεται από την προστακτική της Αριστείας. Το Ομηρικό «Αιέν αριστεύειν και υπείροχον έμμεναι άλλων». Η Αριστεία δεν είναι ελιτίστικο slogan. Σημαίνει ότι ο κάθε άνθρωπος ορίζεται στην ιδιαιτερότητά του από ένα διαρθρωμένο σύνολο δυνατοτήτων, από αυτές που ανήκουν στην ανθρώπινη φύση εν γένει, αλλά με διαφορετική ανάμειξη και σχετική ένταση σε κάθε συγκεκριμένο άτομο. Αυτή η ορίζουσα δυνατοτήτων χαρακτηρίζει το άτομο. Ο καθένας είναι αυτό που δύναται. Και αυτό που θέλει ο άνθρωπος είναι ένα πλαίσιο που να του επιτρέπει να μετατρέπει κατά τον βέλτιστο τρόπο αυτή την ορίζουσα δυνατοτήτων σε ενεργές και δραστικές ικανότητες παραγωγής έργου. Η αρχή της αριστείας λέει ότι αυτό που βαθιά ορέγεται κάθε άνθρωπος είναι να φτάνει στο βέλτιστο την ανάπτυξη των δυνατοτήτων του, γιατί τότε ενεργεί στο maximum, και αυτό τον γεμίζει, τον πληροί, τον ικανοποιεί. Η βαθύτερη ικανοποίησή μου είναι να ενεργώ το καλύτερο που μπορώ να κάνω. Αλλά τότε παράγω καλύτερα και περισσότερα. Άρα αυξάνω το συνολικό προϊόν. Αυτός είναι ο Νόμος του «Ιερού Εγωισμού»: όσο περισσότερο και βαθύτερα ικανοποιούμαι τόσο πιο χρήσιμος είμαι στην κοινωνία. Ξαναλέω, αυτό δεν είναι ελιτισμός. Ο καθένας έχει τη θεία σπίθα της ανθρώπινης τελειότητας μέσα του, απλά και μόνο γιατί είναι άνθρωπος. Η αρχαιοελληνική ουσιοκρατία

κάνει και εδώ το θαύμα της. Και να θέλεις δεν μπορείς να ξεφύγεις από τη δυνατότητα της ευδαιμονίας σου. Το κάθε άτομο μπορεί να κάνει πραγματικότητα αυτή τη δυνατότητα αν ασχοληθεί με αυτό που κάνει καλά, δηλαδή με το συγκριτικό του πλεονέκτημα. Γιατί ο καθένας έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα μέσα στη θαυμαστή ποικιλία της ανθρώπινης φύσης. Και βαθιά ορέγεται να το βρει. Και θα το βρει. Αλλά εδώ είναι το θέμα. Θα το βρει αρκεί να υπάρχει το κατάλληλο πλαίσιο κοινωνικής συνύπαρξης.

Και ποιο λοιπόν είναι αυτό το πλαίσιο που ταιριάζει στην Προστακτική της Αριστείας;

Ο κάθε άνθρωπος για να φθάσει στην οικεία του τελειότητα, σε αυτή τη βέλτιστη κατάσταση που η συγκεκριμένη του φύση τον προόρισε, χρειάζεται πρώτον ένα πλαίσιο ίσων ευκαιριών. Για να μπορεί να φθάσει στο μέγιστο επίτευγμα που μπορεί να φθάσει η ορίζουσα των ικανοτήτων του, δεν πρέπει να πάσχει από οποιοδήποτε αρχικό ελάττωμα εκκίνησης. Αυτό προϋποθέτει ένα ατομοκεντρικό σύστημα, όπου η θέση του ατόμου δεν εξαρτάται από παραδοσιακές ή τεχνητές ομαδοποιήσεις και συσσωματώσεις.

Εκκίνηση από το ίδιο σημείο δεν αρκεί για να εξασφαλίσει στο άτομο τη μέγιστη αυτοπραγμάτωσή του. Χρειάζεται και ένα οξύτατα ανταγωνιστικό πλαίσιο που θα κάνει τον καθένα να κατευθύνεται αυτόματα προς τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του και να τα τελειοποιεί. Το πλαίσιο αυτό πρέπει να είναι απολύτως ανίσχυρο στο να παρεμβαίνει στον εκτυλισσόμενο αγώνα αριστείας των ατόμων, αλλά απολύτως πανίσχυρο στο να αποκλείει κάθε παρέμβαση που θα αλλοίωνε τη φύση αυτού του αγώνα και θα δρούσε υπέρ του ενός ή του άλλου ατόμου ή ομάδας ατόμων – απολύτως δηλαδή κατά βάση πανίσχυρο στο να εγγυάται σε κάθε αγωνιζόμενο ανέλιξη ανεπηρέαστη από απάτη και βία. Ένα τέτοιο πλαίσιο ίσων ευκαιριών και ελεύθερου ανταγωνισμού είναι το Ουδέτερο Κράτος, το Κράτος της Ελευθερίας. Και εδώ συναντώνται και συναρμολογούνται αβίαστα οι σκέψεις μας σήμερα με αυτές της προηγούμενης Κυριακής, ο πολιτιστικός παράγοντας με τον πολιτειακό.

Ο Ελληνισμός ορίζεται αξιολογικά από την Προστακτική της Αριστείας και το Αγωνιστικό Ιδεώδες της Ζωής. Τα πάντα είναι αγώνας. Και τα πάντα είναι αγώνας αριστείας.

Κοιτάζοντας να αριστεύσω πρέπει να βρω αυτό που η φύση μου μπορεί να κάνει καλύτερα. Και εκεί να δράσω. Γιατί εκεί συναντάται η αριστεία με την αποτελεσματικότητα. Και αυτή με την επιτυχία. Ένα ον που έχει πραγματώσει την τελειότητα της ουσίας του, έχει και τη μέγιστη δυνατή ενέργεια. Γιατί η ενέργεια προϋποθέτει δύναμη και αυτή ισχυρή ταυτότητα ουσίας, δηλαδή τελειότητα μορφής. Καλή μορφή θα πει καλή συγκρότηση δομής, θα πει καλή λειτουργικότητα, θα πει βέλτιστη απόδοση, θα πει μέγιστο παραγόμενο έργο.

Και να πώς τίθεται λοιπόν το βασικό μας ερώτημα μετά από αυτή την ανάλυση. Ο αξιολογικός Ελληνισμός με τι αντιστοιχεί καλύτερα σήμερα; Και ποια είναι η σχέση του προς τον ΝεοΕλληνισμό;

Οι απαντήσεις είναι εύκολες και στα δυο ερωτήματα.

Πρώτον, το Αμερικανικό αξιακό μοντέλο είναι το πλησιέστερο στον Ελληνισμό και απολύτως, και σχετικώς μέσα σε όλη την ιστορία. Έχει καθαρότερες τις αρχαίες γραμμές και από αυτή την Αναγέννηση. Είναι ατομοκεντρικό. Καλλιεργεί την κουλτούρα της επιτυχίας βασισμένη στην επίτευξη μέγιστης αυτοπραγμάτωσης από κάθε άτομο σε ένα πλαίσιο ίσων ευκαιριών και ενός κράτους απροσωπόληπτου νόμου.

Είναι ένα Σύστημα Ελευθερίας που προσεγγίζει το Κλασικό.

Αντ' αυτού τι έχουμε στον ΝεοΕλληνισμό; Μια απαξίωση του ατόμου δήθεν υπέρ του κοινωνικού συνόλου και πράγματι υπέρ ολιγαρχίας. Μια ενσωμάτωση του ατόμου σε παραδοσιακές, οικονομικές, πολιτικές δομές – σε πελατειακές δομές διαφόρων τύπων. Μια

καταστολή του υπαρξιακού βιώματος του ατομικού συμφέροντος. Μια αποδυνάμωση του ατόμου μέσω της σύγχυσης της ταυτότητάς του. Μια εξουδετέρωση των δημιουργικών διαφορών της ατομικότητας με την ιδεοληψία φανταστικής ισότητας, η οποία όμως παραγνωρίζει και αθετεί τη μόνη έγκυρη ισότητα, αυτή των ίσων ευκαιριών και της ισονομίας. (Το φαινομενικά παράδοξο στο παραμόρφωμα του ΝεοΕλληνισμού να κόπτεται το Σύστημα για την αφηρημένη ισότητα ενώ παραβιάζει τις πραγματιστικές ισότητες). Ένα προστατευτισμό πατερναλιστικού, φεουδαρχικού και ολιγαρχικού τύπου: το αποδυναμωμένο άτομο σαν παιδί. Εκεί που ο Ελληνισμός θέλει το άτομο αυτόνομο ον, ομοειδή προς τους θεούς, για να το πω Πινδαρικά και επιγραμματικά. Και εκεί που ο Ελληνισμός θέτει ατομικό αγώνα, ατομική αριστεία, ατομική επιτυχία, ο ΝεοΕλληνισμός έχει συλλογική συναλλαγή, αγελαία μετριότητα, συνολική αποτυχία.

Και εν κατακλείδι. Ο Fallmerayer είχε δίκαιο επί της ουσίας, πέραν του φυλετικού. Καμία σχέση του ΝεοΕλληνικού προς το Κλασσικό. Το διαγνώσαμε εδώ σαν καίρια αξιολογική διάσταση. Μόνο που αυτό αφορά στο ξένο και τυραννικό σύστημα, όχι στην κοινωνία. Τα ίδια τα αρνητικά της κοινωνίας επαληθεύουν τα αρχαία θετικά. Με μια λέξη: ο αρνητικός ατομικισμός του Νεοέλληνα είναι η παραφθορά και ακόμη η άμυνα του θετικού κλασσικού ατομικισμού απέναντι σε ένα ανοικείο σύστημα που του έχει επιβληθεί και του κάθεται στον σβέρκο. Να τελειώσουμε με αυτό και γλιτώσαμε. Η αιχμή της ιστορίας τώρα ακολουθεί το κλασσικό αξιολογικό μοντέλο. Και το Καθεστώς Leviathan εδώ της Ηγετικής Αναξιοκρατίας προσπαθεί με λυτούς και δεμένους (ο νοών νοείτω!) να μας πείσει ότι το Άνυσμα της Ιστορίας και ο Αμερικανικός φορέας του είναι αντίθετα προς τον Ελληνισμό. Οι φουκαράδες! Αλοίμονό τους, προς το Σύστημά τους είναι αντίθετα!

[Δημοσιεύθηκε στην "ΕΞΠΡΕΣ" 6-3-2011]